

דבר העורך

שלום רב,

אני מבקש לשתף אתכם בתובנה אישית (גם אם אין לי בלעדיות עליה). לדעתי, המקום המתאים ביותר לעסוק בסוגיות של איכות סביבה - מקום שיש בו אווירה המאפשרת לשלב בדיון את השכל ואת הרגש, הוא חוף הים. כשיושבים על חוף הים קשה שלא להתחבר לטבע הבראשיתי: המבט מופנה מערבה לכיוון הים שנדמה כאין־סופי; הגוף כמעט חסר־אונים אל מול עוצמת הגלים בזמן השחייה. כל זאת כשמאחור, ממזרח, נותרו המולת העיר, עומסי התנועה וטרדות היום־יום.

חוף הים אינו רק מקום המשרה אווירה מתאימה. לצערנו, אל החוף מתנקזים לא רק הנחלים, אלא גם בעיות סביבתיות וחברתיות רבות מאוד. זאת בעיקר בשל הפער האדיר בין היותו של חוף הים פיסת הנדל"ן היקרה בארץ לבין היותו ערך טבע ונכס ציבורי ראשון במעלה. רשימה חלקית של בעיות אלה כוללת את היותו של החוף משאב מוגבל בהגדרתו, שבישראל חלקים נכבדים ממנו סגורים בפני הציבור, ובחלקים אחרים הנגישות מוגבלת בשל מחירי כניסה וחניה גבוהים; תכניות לשינוי ייעודם של חופים - משימוש ציבורי לפרטי; השפעת בניית תשתיות ימיות (מרינות ושוברי גלים) על משטר הסעת החול וכך גם על רוחב רצועת החוף; זיהום המוסע על־ידי נחלים ואשפה המושלכת על־ידי רוחצים; סכנת התמוטטות מצוק הכורכר בחלק מהחופים; הזרמת שפכים וביוב; חוסר כבוד לחוקים ולזולת שמתבטא בנסיעה (לעתים פרועה) ברכבי שטח. הים התיכון עצמו נעשה לאחרונה מוקד עניין מרכזי סביבתי לאור מגמת הפיכתו למקור העיקרי של מי שתייה באמצעות מתקני התפלה, וכן לאחר שהתברר שטמונים בו מאגרי גז נרחבים. השפעות שימושים חדשים אלה על הסביבה הימית, כמו גם על הסביבה החופית, טרם נלמדו לעומקן. מכיוון שידע מדעי הוא הבסיס למדיניות מושכלת לשמירה על הסביבה, יש צורך ממשי בהעמקת המחקר בתחומים הנוגעים להכרת הסביבה הימית ולשלל ההשפעות הפוטנציאליות של בניית תשתיות אלה והפעלתן בהם.

בגיליון זה נקבצו, כמו על דרך המקרה, מספר תכנים הקשורים לים ולחופיו: פרופ' יורם אבנימלך מביא שורה של המלצות הנוגעות למשמעויות הסביבתיות של הזרמת תמלחות ממתקני התפלת מי ים חזרה לים; אנשי אגף שמירת טבע של החברה להגנת הטבע עוסקים בנושא מעורר מחלוקת - בחירת מיקום מתקני הקבלה והטיפול בגז הטבעי מהתגליות בהים; שלמה לחיאני, ראש עיריית בת־ים, מתייחס לחוף הים כנכס הטבע העיקרי של העיר, וחזה עתיד שבו מכון התפלת מי ים המופעל על־ידי העיר בת־ים מספק את תצרוכת המים שלה ושל הערים הסמוכות לה. בהיבט אחר של הקשר בין המים לחוף עוסק ד"ר דורון מרקל, המציע פתרון לקונפליקט בין שימושו העיקריים של אגם הכינרת (אספקת מים ותיירות) לאור בעיות אקולוגיות הנובעות מהשינויים הקיצוניים במפלס האגם; לבסוף, ברב־השיח העוסק בהשפעות סביבתיות של גידול אוכלוסין, מובא חוף הים כדוגמה מובהקת למשאב מוגבל, שעל אף האופטימיות הטכנולוגית - שהיא גישה החביבה על רבים - אין כל פתרון טכנולוגי שנראה בעתיד, שיכול להביא להגדלתו. לסיים, אני ממליץ (כמילות המשורר מאיר אריאל) לקחת 'אחר צהרים חיובי', לנסוע לחוף הים האהוב עליכם, לפרוש מגבת, ולהתעמק בתוכני גיליון זה.

קריאה מעניינת, ורחצה מהנה בהים...

שחר בוקמן

